

บทที่ 5

สรุปผลการศึกษา อภิปรายผลและข้อเสนอแนะ

การศึกษาในครั้งนี้เป็นการศึกษาพฤติกรรมอนามัยเกี่ยวกับการสุขาภิบาลสิ่งแวดล้อมของชาวไทยภูเขาเผ่าม้ง บ้านหนองหอยเก่า ตำบลแม่แรม อำเภอแม่ริม จังหวัดเชียงใหม่ กลุ่มประชากรที่ศึกษาคือ หัวหน้าครัวเรือนหรือบุคคลในครัวเรือนที่มีอายุ 15 ปีขึ้นไป ที่สามารถให้ข้อมูลได้ ครัวเรือนละ 1 คน โดยสำรวจทุกครัวเรือน จำนวนทั้งสิ้น 47 ครัวเรือน

สรุปผลการศึกษา

ส่วนที่ 1

ลักษณะกลุ่มประชากร

หมู่บ้านหนองหอย มีประชากรชาวไทยภูเขาเผ่าม้ง 435 คน เป็นชาย 220 คน เป็นหญิง 215 คน ส่วนใหญ่อยู่ในวัยเด็ก-วัยรุ่น จำนวนสมาชิกในครอบครัวสูงสุด 43 คน ต่ำสุด 1 คน จำนวนครอบครัวที่อาศัยอยู่ใน 1 ครัวเรือนสูงสุด 7 ครอบครัว ต่ำสุด 1 ครอบครัว ประชากรอายุ 15 ปีขึ้นไป มีสถานภาพการสมรสคู่ ร้อยละ 76 โสด ร้อยละ 18.5 และ ม่ายร้อยละ 5.3 ระดับการศึกษาของประชากรที่มีอายุ 6 ปีขึ้นไปไม่ได้รับการศึกษา ร้อยละ 59.6 ระดับการศึกษาสูงสุดคือ ปกศ.สูง ประชากรส่วนใหญ่มีอาชีพทางการเกษตร ร้อยละ 93.6 รับจ้างร้อยละ 4.3 และค้าขายร้อยละ 2.1 รายได้ของประชากรส่วนใหญ่อยู่ระหว่าง 10,000-20,000 บาท ต่อครัวเรือนต่อปี ร้อยละ 31.9 รายได้น้อยกว่า 10,000 บาท ต่อครัวเรือนต่อปี ร้อยละ 23.0 และรายได้สูงกว่า 100,000 บาท ต่อครัวเรือน ต่อปี ร้อยละ 6.4 ประชากรนับถือศาสนาพุทธ ร้อยละ 97.9 นับถือศาสนาคริสต์ ร้อยละ 2.1 การมีทรัพย์สินไว้ในครอบครอง มีจักรเย็บผ้า ร้อยละ 76.6 วิทยุแท็บเล็ต ร้อยละ 66.0 รถยนต์ ร้อยละ 36.2 และโทรทัศน์ ร้อยละ 23.4

ส่วนที่ 2

ลักษณะ โดยทั่วไปของการสุขภาพสิ่งแวดล้อม

ที่อยู่อาศัยของชาวไทยภูเขาเผ่าม้ง บ้านหนองหอยเก่า ส่วนใหญ่มีความคงทนน้อยกว่า 5 ปี มีร้อยละ 59.6 ลักษณะพื้นบ้านเป็นพื้นดิน ร้อยละ 80.9 จำนวนห้องนอนสูงสุดมี 8 ห้อง ร้อยละ 2.1 ต่ำสุดมี 1 ห้อง ร้อยละ 23.4 โดยทั่วไปภายในบ้านมีกองขยะ ร้อยละ 48.9 มีถังขยะบริเวณบ้าน ร้อยละ 59.6 ความสะอาดเรียบร้อยภายในบ้านส่วนใหญ่สะอาดพอใช้ มีร้อยละ 59.6 ความสะอาดเรียบร้อยภายนอกบ้านส่วนใหญ่สะอาดพอใช้ มีร้อยละ 68.1 การกำจัดน้ำโสโครกบริเวณบ้าน มีการกำจัดร้อยละ 61.7 ชาวเขาทำความสะอาดบ้านโดยวิธีกวาด ร้อยละ 97.9 โดยส่วนใหญ่ทำทุกวัน ร้อยละ 93.6 การเลี้ยงสัตว์ นิยมเลี้ยงหมู ไก่ เป็ด และนกพิราบ โดยเลี้ยงสัตว์ร้อยละ 91.5 สัตว์ที่นิยมเลี้ยงมากที่สุด คือ หมู ร้อยละ 87.2 บ้านที่เลี้ยงสัตว์มีคอกสัตว์ ร้อยละ 69.8 ความสะอาดโดยทั่วไปของคอกสัตว์สะอาดพอใช้ ร้อยละ 90.0

น้ำดื่มและน้ำใช้ ส่วนใหญ่แหล่งน้ำจากประปาภูเขา ร้อยละ 76.6 และ 78.7 ตามลำดับ รองลงมาคือลำธาร, ห้วย ร้อยละ 14.9 และบ่อน้ำร้อยละ 6.4 การล้างสิ่งน้ำดื่มและน้ำใช้ ใช้ถังตักร้อยละ 36.2 ภาชนะที่ใช้กักเก็บน้ำดื่มเก็บไว้ในโอ่ง ไม้มีฝาปิดร้อยละ 48.9 การปรับปรุงคุณภาพน้ำดื่ม ปรับปรุงโดยวิธีต้ม ร้อยละ 57.4 ไม่มีการปรับปรุงคุณภาพน้ำใช้ ปริมาณน้ำจากแหล่งน้ำ ทั้งน้ำดื่มและน้ำใช้ไม่พอเพียง ร้อยละ 85.1 การตักน้ำดื่มจากภาชนะกักเก็บน้ำ สมาชิกในครัวเรือนใช้ภาชนะตักน้ำดื่มร่วมกันทุกครัวเรือน ความคิดเห็นเกี่ยวกับความสะอาดของน้ำดื่มและน้ำใช้ ส่วนใหญ่มีความคิดเห็นว่าเป็นไม่สะอาดพอเพียง มีร้อยละ 74.4 โดยให้เหตุผลว่ามีใบไม้เน่าอยู่บริเวณต้นน้ำ ร้อยละ 68.1 เกิดจากการใช้บ่อน้ำร่วมกันหลายครัวเรือน ร้อยละ 4.2 และมีการใช้ขี้ม้าแอมลงบริเวณต้นน้ำ ร้อยละ 2.1 ในเรื่องความคิดเห็นเกี่ยวกับการมีโอ่งน้ำหรือถังเก็บน้ำฝนไว้ในบริเวณบ้าน ทุกครัวเรือนมีความเห็นว่า ไม่เป็นการผิดผี

เรื่องการกำจัดสิ่งขับถ่ายมีส้วมเพียงร้อยละ 34.1 ส้วมที่มีเป็นส้วมซึม ซึ่งสร้างไว้นอกบ้าน เหตุผลที่สร้างส้วมทุกครัวเรือนให้เหตุผลว่าเพื่อความสะอาด ครัวเรือนที่มีส้วมใช้ส้วมทุกครั้ง

ร้อยละ 81.3 การทำความสะอาดหลังถ่ายอุจจาระ คราวเรือนที่ใช้ส้วมจะใช้น้ำทำความสะอาด เมื่อส้วมเต็มจะจ้างรถดูดส้วม คราวเรือนที่ไม่มีส้วมทุกครัวเรือนไปถ่ายอุจจาระในป่า การทำความสะอาดหลังถ่ายอุจจาระ ส่วนใหญ่ใช้กระดาษร้อยละ 61.2 หลังถ่ายอุจจาระไม่กำจัดอุจจาระร้อยละ 96.8 ความคิดเห็นเกี่ยวกับประโยชน์ของส้วมทุกครัวเรือนเห็นว่าส้วมมีประโยชน์ โดยมีประโยชน์เพราะสะดวกร้อยละ 83.0 ความรู้เรื่องประโยชน์ของการถ่ายอุจจาระลงในส้วม บอกว่าช่วยป้องกันโรคอุจจาระร่วงร้อยละ 42.6 ป้องกันโรคพยาธิร้อยละ 12.8 และไม่ทราบ ว่าช่วยป้องกันโรคร้อยละ 44.6 จากการสังเกตลักษณะของส้วม พบว่า ส้วมส่วนใหญ่สะอาดพอ ใช้ร้อยละ 68.8 มีกลิ่นรบกวนปานกลาง ร้อยละ 43.8 ภายในส้วมมีภาชนะบรรจุน้ำไว้ทำความสะอาดร้อยละ 93.8 แสงสว่างในส้วมมีไม่เพียงพอร้อยละ 56.2

การกำจัดขยะ จากการสำรวจพบว่า ขยะที่มีมากที่สุดในบ้านคือ เศษพลาสติก ร้อยละ 51.0 การกำจัดขยะกำจัดโดยการนำไปทิ้งในป่าร้อยละ 68.1 และทุกครัวเรือนเห็นว่าขยะเป็น ตัวก่อเหตุรำคาญ เพราะทำให้เกิดความสกปรก ความรู้เกี่ยวกับขยะเป็นก่อให้เกิดโรคไม่ทราบว่า ขยะเป็นก่อให้เกิดโรคร้อยละ 59.6 และความรู้เกี่ยวกับวิธีการกำจัดขยะที่ถูกต้องวิธี ไม่ทราบวิธีกำจัด ขยะที่ถูกต้องวิธีร้อยละ 10.6

การกำจัดแมลงและสัตว์นำโรค จากการสำรวจพบว่า หนูเป็นสัตว์นำโรคที่รบกวนชาวบ้านถึงร้อยละ 78.7 รองลงมาคือ แมลงวันร้อยละ 12.8 และยุงร้อยละ 8.5 การกำจัดแมลง และสัตว์นำโรค ใช้ยาฆ่าแมลงร้อยละ 63.8 มีความคิดเห็นว่าการนอนกางมุ้งเป็นสิ่งจำเป็น ร้อย ละ 72.3 ความรู้เกี่ยวกับแมลงนำโรค ไม่มีความรู้ว่ายุงสามารถนำโรคมารูคนได้ร้อยละ 17.0 และไม่รู้ว่าแมลงวันเป็นพาหะนำโรคมารูคนร้อยละ 42.6

การสุขาภิบาลอาหาร แหล่งอาหารที่นำมาบริโภค ได้มาจากปลูกเองเลี้ยงเอง ร้อยละ 61.7 ล้างอาหารที่นำมาจากแหล่งอาหารก่อนนำมาประกอบอาหารร้อยละ 97.6 ล้างมือก่อนรับ ประทานอาหารทุกครั้ง ร้อยละ 97.9 อาหารที่เหลือจากการรับประทานเก็บไว้ในภาชนะมีฝาปิด ร้อยละ 83.0 หลังรับประทานอาหารล้างภาชนะบรรจุอาหารทันที ร้อยละ 78.7 ทุกครัวเรือน

มีการบริโภคอาหารดิบ โดยให้เหตุผลว่าชอบร้อยละ 93.6 ความม่อยของการบริโภคอาหารดิบ
บริโภคมากกว่า 5 ครั้งต่อปี ร้อยละ 78.6 ความคิดเห็นเกี่ยวกับโทษของอาหารดิบต่อร่างกาย
มีความคิดเห็นว่ามีโทษต่อร่างกายร้อยละ 83.0 และมีความรู้ว่าการบริโภคอาหารที่ไม่สะอาดทำ
ให้เกิดโรคอุจจาระร่วง ร้อยละ 83.0 และ ไม่รู้ว่าการบริโภคอาหารที่ไม่สะอาดทำให้เกิดโรค
ร้อยละ 17.0 สถานที่ปรุงอาหารไม่แยกจากตัวบ้านร้อยละ 72.3 และบริเวณที่ปรุงอาหารมีถ้วย
ชามที่ใช้แล้ววางทิ้งไว้ร้อยละ 68.1

การป้องกันตนเองจากพิษของยาปราบศัตรูพืช มีครัวเรือนที่เคยใช้ยาปราบศัตรูพืชร้อยละ
95.7 และครัวเรือนที่ใช้ยาปราบศัตรูพืชเคยแพ้ยาปราบศัตรูพืชร้อยละ 57.4 อาการแพ้ยาส่วน
ใหญ่มีอาการคลื่นไส้ อาเจียน ร้อยละ 23.4 การแก้ไขอาการแพ้ยา ส่วนใหญ่แก้ไข โดยการไปพบ
แพทย์ร้อยละ 34.0 ทุกครัวเรือนที่ใช้ยาปราบศัตรูพืชใช้เศษไม้ผสมยาปราบศัตรูพืช เมื่อใช้เสร็จ
จะทิ้งเศษไม้ไว้บริเวณที่ผสมยาปราบศัตรูพืชร้อยละ 91.5 เมื่อพ่นยาปราบศัตรูพืชเสร็จจะอาบน้ำ
ทุกครั้งร้อยละ 93.6 การทำความสะอาดภาชนะบรรจุยาปราบศัตรูพืช ทำความสะอาดโดยล้างลง
พื้นดิน ร้อยละ 61.7 ทุกครัวเรือนมีความคิดเห็นว่าการป้องกันพิษของยาปราบศัตรูพืชเป็นสิ่งจำเป็น
และความรู้เกี่ยวกับพิษของยาปราบศัตรูพืช มีครัวเรือนที่ไม่ทราบ ถึงอาการที่เกิดจากพิษของยา
ปราบศัตรูพืช ร้อยละ 10.6

ความคิดเห็นเกี่ยวกับการปรับปรุงเกี่ยวกับการสุขาภิบาลภายในหมู่บ้านต้องการให้ปรับปรุง
เรื่องน้ำดื่ม น้ำใช้ร้อยละ 55.3 รองลงมาคือเรื่องส้วม ร้อยละ 27.7 และเรื่องการจัดแมลง
และสัตว์นำโรคร้อยละ 8.5

อภิปรายผล

ลักษณะกลุ่มประชากร

ประชากรที่ศึกษาส่วนใหญ่อยู่ในวัยเด็ก-วัยรุ่น การที่มีประชากรวัยเด็กมากอาจเป็นเพราะชาวไทยภูเขาเผ่าม้งนิยมมีบุตรมาก เนื่องจากสังคมม้งยังใช้เทคนิคการเกษตรแบบใช้แรงงานเป็นสำคัญ การมีบุตรมากย่อมหมายถึงการมีแรงงานมาก ซึ่งจากการศึกษาพบว่า ประชากรมีอาชีพทางการเกษตร ร้อยละ 93.6 การที่จะมีลูกมากนี้ย่อมทำให้เกิดปัญหาที่ติดตามมา เช่นการไม่เพียงพอของที่ดินทำกิน ที่อยู่อาศัย จะเห็นได้จากการที่บางครัวเรือนมีสมาชิกอาศัยอยู่ถึง 43 คน เดิมครอบครัวชาวไทยภูเขาเผ่าม้งเป็นครอบครัวขยาย แต่ในปัจจุบันมีแนวโน้มที่จะเป็นครอบครัวเดี่ยวมากขึ้น เห็นได้จากการที่ศึกษาที่ว่า ครัวเรือนที่มีครอบครัวเดี่ยวมีร้อยละ 51.1

ด้านการศึกษาจากการสำรวจ จะเห็นได้ว่า ประชากรอายุต่ำกว่า 20 ปี ได้รับความศึกษามากขึ้น ในด้านรายได้ พบว่ารายได้เฉลี่ยของครัวเรือนประมาณ 40,627 บาทต่อครัวเรือนต่อปี ซึ่งเมื่อเทียบกับ GNP เมื่อปี 2532 รายได้ประชาชาติเฉลี่ย 31,875 บาทต่อครัวเรือนต่อปี (เอกสารรายได้ประชาชาติของประเทศไทย, 2532) จากการที่มีรายได้สูงกว่าเกณฑ์ ได้มีเทคโนโลยีใหม่ ๆ เข้าไปในหมู่บ้านมากขึ้น โดยมีจักรเย็บผ้า รถยนต์ วิทยุ เทป วีดีโอและโทรทัศน์ ซึ่งเทคโนโลยีเหล่านี้ จะช่วยในการติดต่อสื่อสารกับคนพื้นราบช่วยให้โลกทัศน์ของประชากรที่ศึกษากว้างขึ้น

การสุขาภิบาลที่พักอาศัย

การที่ชาวไทยภูเขาเผ่าม้งมีความคิดเห็นเกี่ยวกับบ้านที่น่ายู่ว่า ควรเป็นบ้านที่สะอาด ร้อยละ 95.7 แสดงให้เห็นว่าชาวไทยภูเขาเผ่าม้ง เห็นความสำคัญของบ้านที่สะอาด แต่จากการสำรวจพบว่า มีบ้านที่สะอาดดีเพียงร้อยละ 8.5 โดยทั่วไปชาวไทยภูเขาเผ่าม้งยังนิยมอาศัยอยู่ในบ้านที่มีลักษณะประจำเผ่าอยู่คือ สร้างจากวัสดุในถิ่นที่ พื้นบ้านส่วนใหญ่ยังเป็นพื้นดิน จำนวนห้อง

นอนไม่เพียงพอกับผู้อยู่อาศัย แสงสว่างและการระบายอากาศไม่ดีพอ เพราะบ้านมักจะไม่มีย่านต่าง และภายในบ้านจะมีการจุดไฟ เพื่อให้ความอบอุ่นแก่คนในบ้าน ตลอดเวลา การกำจัดขยะภายในบ้าน มีการกวาดขยะกองไว้ในบ้านก่อนนำไปกำจัด ร้อยละ 48.9 เหตุที่สภาพบ้านโดยทั่วไปไม่สะอาดเท่าที่ควรอาจเป็นเพราะไม่ทราบถึงวิธีการทำความสะอาดบ้านที่ถูกต้อง ซึ่งจากการสำรวจมีบ้านที่ทำความสะอาดโดยการกวาดเพียงอย่างเดียวร้อยละ 97.6 และมีบ้านที่ทำความสะอาดโดยการกวาดและการเช็ดถู เพียงร้อยละ 2.1 เท่านั้น ความสะอาดเรียบร้อยภายนอกบ้านมีสะอาดดีเพียงร้อยละ 10.6 สาเหตุหนึ่งที่ทำให้ความสะอาดภายนอกบ้านไม่ดี ก็คือการเลี้ยงสัตว์ มีครัวเรือนที่เลี้ยงสัตว์ ร้อยละ 91.5 แต่ครัวเรือนที่เลี้ยงสัตว์มีคอกสัตว์อยู่เพียงร้อยละ 30.2 ส่วนใหญ่เป็นการเลี้ยงแบบให้สัตว์หากินเอง ซึ่งสัตว์บางชนิด โดยเฉพาะหมู ทำความสกปรกให้หมู่บ้านเป็นอย่างมาก

การสุขาภิบาลน้ำดื่ม น้ำใช้ และการจัดการน้ำสะอาด

ชาวไทยภูเขาเผ่าม้งมีความคิดเห็นว่า น้ำที่ตนใช้ยังไม่สะอาดเพียงพอ ร้อยละ 85.1 โดยให้เหตุผลว่า มีใบไม้เน่าอยู่ต้นน้ำ มีการใช้น้ำร่วมกันหลายบ้าน และมีการใช้ยามาแมลงบริเวณต้นน้ำ ถึงแม้จะมีความคิดเห็นว่า น้ำที่ตนใช้ยังไม่สะอาดไม่เพียงพอ แต่จากการสำรวจพบว่า มีการดื่มน้ำดื่มเพียงร้อยละ 57.4 การดื่มน้ำที่ไม่สะอาดอาจทำให้เกิดโรคระบบทางเดินอาหารได้ แต่เมื่อเปรียบเทียบกับการศึกษาของ พันธ์ สุจ้านงค์ และคณะ (2530) พบว่า ชาวไทยภูเขาเผ่ากระเหรี่ยงมีการปรับปรุงคุณภาพน้ำโดยการต้มเพียงร้อยละ 8.2 ปริมาณน้ำจากแหล่งน้ำไม่เพียงพอตลอดทั้งปี แต่ก็ไม่มีการสร้างภาชนะกักเก็บน้ำให้เพียงพอ ทั้งที่จากการสำรวจพบว่าการมีโอ่งหรือถังเก็บน้ำฝนไว้ในบ้านไม่เป็นการผิดผี

การกำจัดสิ่งขับถ่าย

ในด้านความรู้เกี่ยวกับการกำจัดสิ่งขับถ่าย ชาวไทยภูเขาเผ่าม้ง ทราบว่า การถ่ายอุจจาระลงในส้วมเป็นการช่วยป้องกันโรคอุจจาระร่วง และโรคพยาธิได้ ถึงร้อยละ 55.4 และ

ทุกครัวเรือนมีความคิดเห็นว่าเป็นประโยชน์ แต่มีบ้านที่มีส้วมเพียงร้อยละ 34.1 ครัวเรือนที่ไม่มีส้วมจะไปถ่ายอุจจาระในป่า และไม่มีการกำจัดอุจจาระถึงร้อยละ 96.8 การที่มีการไปถ่ายอุจจาระในป่า โดยไม่มีการกำจัดอุจจาระ อาจมีปัญหาดังกล่าวมาคือ การแพร่กระจายของโรคอันเนื่องมาจากการกำจัดอุจจาระไม่ถูกวิธี และจากการสำรวจพบว่า มีส้วมที่สะอาดเพียงร้อยละ 25.0 การที่มีส้วมแล้วไม่รักษาความสะอาดของส้วม ส้วมอาจจะ เป็นแหล่งเพาะพันธุ์ของเชื้อโรคเองก็ได้

การกำจัดขยะ

ชาวไทยภูเขาเผ่าม้งที่ศึกษา มีความรู้ว่ายขยะเป็นเมื่อเกิดโรคร้อยละ 40.4 รู้วิธีกำจัดขยะที่ถูกวิธีร้อยละ 89.4 ทุกครัวเรือนมีความคิดเห็นว่ายขยะ เป็นสิ่งที่ก่อให้เกิดความรำคาญ เพราะทำให้หมู่บ้านสกปรก ก็ยังใช้วิธีกำจัดขยะ โดยการนำไปทิ้งในไร่ถึงร้อยละ 68.1 การทิ้งขยะไม่เป็นที่อาจทำให้เกิดความสกปรกและกลายเป็นแหล่งเพาะพันธุ์ของเชื้อโรคได้

การกำจัดแมลงและสัตว์นำโรค

ชาวไทยภูเขาเผ่าม้งทราบว่า ยุงเป็นพาหะนำโรคร้อยละ 83.0 ทราบว่าแมลงวันเป็นพาหะนำโรคร้อยละ 57.4 และมีความคิดเห็นว่าย การนอนกางมุ้งเป็นสิ่งจำเป็นร้อยละ 72.3 จากการสำรวจพบว่า หนูเป็นสัตว์นำโรคที่รบกวนมากที่สุด ซึ่งอาจเป็นเพราะหมู่บ้านตั้งอยู่กลางป่า และพื้นบ้านส่วนใหญ่เป็นพื้นดิน ทำให้มีที่อยู่อาศัยของหนูมาก ประกอบกับชาวบ้านนิยมเก็บเมล็ดพืช ผัก ผลไม้ และอาหารเอาไว้ในบ้าน ทำให้หนูมาหาอาหารกินในบริเวณบ้าน ส่วนแมลงนำโรคที่รบกวนคือยุง และแมลงวัน แต่ก็มียุง อาจเป็นเพราะว่าชาวไทยภูเขาเผ่าม้งนิยมที่จะสุมไฟไว้ในบ้าน เพื่อให้ความอบอุ่น คandles จากกองไฟก็จะช่วยไล่แมลงนำโรคด้วย ชาวไทยภูเขาเผ่าม้งกำจัดแมลงและสัตว์นำโรคโดยใช้ยาฆ่าแมลงและสัตว์นำโรคร้อยละ 63.8 การใช้ยาฆ่าแมลงและสัตว์นำโรคแบบผิดวิธีอาจจะทำให้เกิดโทษกับผู้ใช้ได้

การสุขาภิบาลอาหาร

จากที่สำรวจพบว่า ชาวไทยภูเขาเผ่าม้ง มีความรู้ว่าการบริโภคอาหารที่ไม่สะอาด จะทำให้เกิดโรคร้อยละ 83.0 และมีความคิดเห็นว่าการบริโภคอาหารดิบ มีโทษต่อร่างกายร้อยละ 83.0 แต่มีครัวเรือนที่บริโภคอาหารดิบร้อยละ 95.7 ซึ่งการบริโภคอาหารดิบจะทำให้เกิดโรค พยาธิตัวจิ๋ว และพยาธิใบไม้ในตับ (สมชาย สุพันธุ์วานิช, 2525) อย่างไรก็ตาม โดยทั่วไปแล้ว การสุขาภิบาลอาหารก็จัดอยู่ในขั้นดี จะเห็นได้จากการที่มีการล้างอาหารก่อนประกอบอาหารร้อยละ 97.9 ล้างมือก่อนรับประทานอาหารทุกครั้ง ร้อยละ 95.7 และทำความสะอาดภาชนะบรรจุอาหารหลังใช้ทันทีร้อยละ 78.7 และเก็บอาหารที่เหลือไว้ในภาชนะมีฝาปิด ร้อยละ 83.0

สถานที่ปรุงอาหาร ไม่ได้แยกออกจากตัวบ้านร้อยละ 72.3 การประกอบอาหารส่วนใหญ่ ใช้พื้นเป็นเชื้อเพลิง ซึ่งทำให้สภาพของบ้านไม่มั่วๆ

การป้องกันตนเองจากพิษของยาปราบศัตรูพืช

จากการสำรวจ ชาวไทยภูเขาเผ่าม้งทราบถึงอาการที่เกิดจากพิษของยาปราบศัตรูพืช ร้อยละ 89.4 และทุกครัวเรือนมีความคิดเห็นว่าการป้องกันพิษของยาปราบศัตรูพืชเป็นสิ่งจำเป็น เคยมีครัวเรือนที่แพ้ยาปราบศัตรูพืชถึงร้อยละ 60.0 ซึ่งอาจเป็นเพราะการปฏิบัติตัวเพื่อป้องกันพิษของยาปราบศัตรูพืชยังไม่ดีพอ แม้ว่าจะมีการอาบน้ำหลังพ่นยา การใช้ยาปราบศัตรูพืชที่ไม่ถูกวิธีจะเป็นโทษต่อผู้ใช้และสิ่งแวดล้อมได้

ความคิดเห็นเกี่ยวกับการปรับปรุงการสุขาภิบาลภายในหมู่บ้าน

จากการสำรวจพบว่า ปัญหาที่ต้องการให้มีการปรับปรุงมากที่สุดคือ เรื่องน้ำดื่ม น้ำใช้ การสร้างส้วม แมลงและสัตว์นำโรค การรักษาความสะอาด อาหาร ตามลำดับ ไม่มีครัวเรือนที่แสดงความคิดเห็นว่าควรปรับปรุงเกี่ยวกับเรื่องขยะ และเรื่องการใช้ยาปราบศัตรูพืช จะเห็นได้ว่าประชาชนที่ศึกษาได้ให้ความสนใจในเรื่องการสุขาภิบาลสิ่งแวดล้อมพอสมควร สามารถบอกได้

ว่าต้องการปรับปรุงในเรื่องใดบ้าง ซึ่งเป็นการดีต่อการปรับปรุงการสุขภาพสิ่งแวดล้อมภายในหมู่บ้านต่อไป

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

จากการวิจัยนี้ ทำให้เห็นแนวทางที่น่าจะนำไปปฏิบัติเพื่อพัฒนาทางด้านการสุขภาพสิ่งแวดล้อม ของชาวไทยภูเขาเผ่าม้งที่ทำการศึกษานี้ ซึ่งผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะ ดังนี้

1. การสุขภาพที่ฝักอ้าย ควรมีการส่งเสริมให้มีการปรับปรุงสภาพบ้านให้สะอาดเรียบร้อยมากขึ้น บ้านควรมีหน้าต่าง มีพื้นที่เพียงพอกับจำนวนผู้อยู่อาศัย การทำความสะอาดบ้านควรใช้วิธีเช็ดถูร่วมด้วย ทุกบ้านควรมีคานะสำหรับใส่ขยะ การเลี้ยงสัตว์ควรเลี้ยงไว้ในคอกและทำความสะอาดคอกสัตว์อยู่เสมอ
 2. การสุขภาพน้ำดื่มน้ำใช้และการจัดหาน้ำสะอาด เนื่องจากหมู่บ้านหนองหอยเก่าตั้งอยู่ในระดับที่สูง การจัดหาน้ำจึงเป็นเรื่องที่ค่อนข้างยาก จึงควรส่งเสริมให้ชาวบ้านมีคานะที่ใช้กักเก็บน้ำไว้ใช้ในยามขาดแคลน และควรมีการทำความสะอาดบริเวณแหล่งน้ำอยู่เสมอ แนะนำให้มีการปรับปรุงคุณภาพน้ำดื่มโดยการต้มก่อนทุกครั้ง
- การกำจัดสิ่งขี้ถ่าย ควรมีการส่งเสริมให้สร้างส้วมทุกครัวเรือน และควรให้ความรู้เกี่ยวกับการใช้ส้วมที่ถูกต้องด้วย ในระยะแรกที่ยังไม่สามารถสร้างส้วมได้ ควรแนะนำให้ผู้ที่ถ่ายอุจจาระในป่ามีการกำจัดอุจจาระโดยการฝังด้วย ครัวเรือนที่มีส้วมอยู่แล้ว ควรแนะนำให้รักษาความสะอาดส้วมอยู่เสมอ
4. การกำจัดขยะ ควรที่จะจัดหาที่ทิ้งขยะที่เหมาะสมในหมู่บ้าน และกำจัดขยะโดยวิธีเผาหรือฝังตามความจำเป็น และควรชี้แจงให้ชาวบ้านทราบถึงโทษที่เกิดจากกองขยะด้วย
 5. การกำจัดแมลงและสัตว์นำโรค จะเห็นได้ว่า หนูเป็นสัตว์ที่รบกวนชาวบ้านมาก ควรแนะนำให้ชาวบ้านจัดบ้านเรือนให้เป็นระเบียบเรียบร้อย ไม่ให้มีเศษอาหารของหนูไว้ในบ้าน ส่งเสริมให้มีการรณรงค์กำจัดหนูในหมู่บ้าน

6. การสุขาภิบาลอาหาร ควรให้ความรู้เกี่ยวกับโทษของการบริโภคอาหารดิบ เพื่อปรับเปลี่ยนบริโภคเนื้อสัตว์ให้ถูกสุขอนามัย และควรแนะนำให้แยกครัวออกจากตัวบ้าน เพื่อการถ่ายเทอากาศภายในบ้านจะได้ดีขึ้น

7. การป้องกันตนเองจากพิษของยาปราบศัตรูพืช ควรให้ความรู้เกี่ยวกับโทษของยาปราบศัตรูพืช และการปฏิบัติตนที่ถูกต้อง เพื่อป้องกันตนเองจากพิษของยาปราบศัตรูพืช เพราะประชากรที่ศึกษาส่วนใหญ่มีอาชีพทางการเกษตรกรรม และเกือบทุกคนใช้ยาปราบศัตรูพืช

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรขยายพื้นที่ในการศึกษาให้กว้างขึ้น เพื่อจะได้นำประโยชน์ของข้อมูลไปใช้ได้อย่างกว้างขวางขึ้น
2. ความครอบคลุมของการสุ่มแบบสุ่มในแต่ละเรื่อง ควรครอบคลุมในเรื่องพฤติกรรมให้มากขึ้น เพื่อจะได้นำข้อมูลที่ได้จากการวิจัยมาใช้ในการวางแผนปรับเปลี่ยนพฤติกรรมที่ไม่ถูกสุขลักษณะให้ดีขึ้น
3. ควรมีการวิจัยหาความสัมพันธ์ระหว่างการสุ่มแบบสุ่มสิ่งแวดล้อมกับโรคที่เกิดจากการสุ่มแบบสุ่มสิ่งแวดล้อม
4. ควรมีการวิจัยหาความสัมพันธ์ระหว่างรายได้กับพฤติกรรมสุ่มแบบสุ่มสิ่งแวดล้อม

ลิขสิทธิ์มหาวิทยาลัยเชียงใหม่

การรวบรวมข้อมูลทำได้ค่อนข้างยาก เนื่องจากประชากรที่ศึกษาจะไปที่ใดตั้งแต่เวลาประมาณ 06.00 น. และกลับในเวลาประมาณ 18.00 น. ดังนั้นเวลาที่จะรวบรวมข้อมูลได้คือ เวลาในช่วง 18.00-21.00 น.